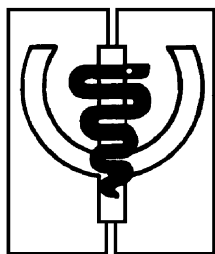

Časná diagnostika mírné kognitivní poruchy a demencí podle kognitivních funkcí a soběstačnosti

Aleš BARTOŠ

AD Centrum

Neurologická klinika, UK 3. LF a FNKV, Praha

&

Psychiatrické centrum Praha

Psychiatrické centrum Praha, Bohnice

AD Centrum

Centrum pro výzkum, diagnostiku a léčbu

Alzheimerovy nemoci

[Úvod](#) / [Výzkum](#) / [Studijní možnosti](#) / [Publikace](#) / [Ocenění](#) / [Podpora projektů](#)
[Testy](#) / [Dotazníky](#) / [Výzkum zdravé paměti](#) / [Poradny v ČR](#) / [Poradna pro poruchy paměti](#) / [Poradna pro pečující](#) / [Trénování paměti](#)
[Osvěta](#) / [Kazuistiky](#) / [Členové](#) / [Kontakt](#) / [Užitečné odkazy](#) / [ENGLISH](#)

Laboratorní část

Klinická část

Poradna pro poruchy paměti, Neurologická klinika UK 3. LF, FN Královské Vinohrady, Praha

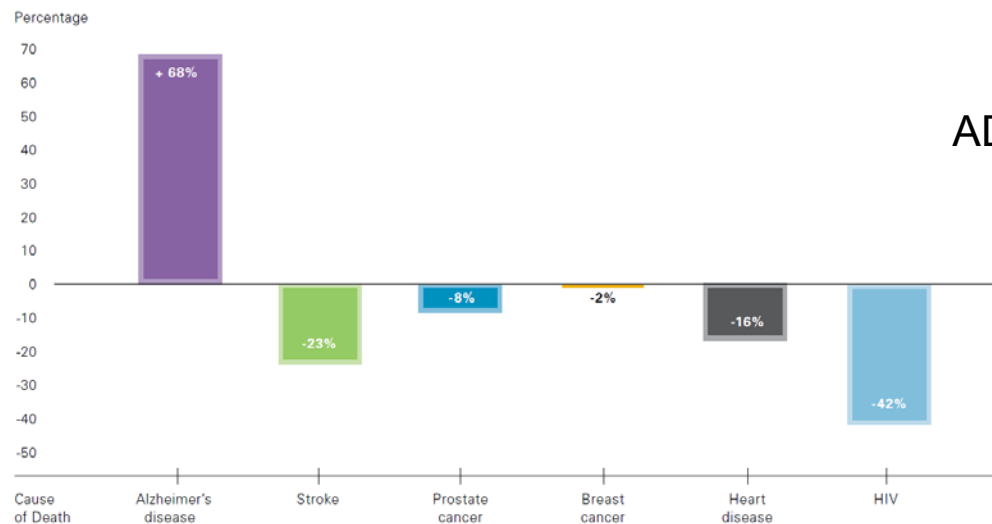
Osnova

- Grant IGA MZ NT 13183:
„Krátké psychometrické metody ke včasné diagnostice Alzheimerovy nemoci u seniorské populace“
- Časná diagnostika
podle snadno dostupných klinických ukazatelů:
 - 1) podle kognitivních funkcí
 - 2) podle **soběstačnosti**
 - 3) ~~biologické ukazatele — pomocí zobrazení mozku nebo z mozkomíšního moku~~

Alzheimerova nemoc je stále častější

FIGURE 5 PERCENTAGE CHANGES IN SELECTED CAUSES OF DEATH (ALL AGES) BETWEEN 2000 AND 2010

AD-Fact and figures, 2013

Evropská unie v r. 2010:

- 40 % trpí duševním onemocněním
- oproti analýze v r. 2005 nedošlo ke zvýšení
-kromě.....
- ZVÝŠENÍ DEMENCÍ (stárnutí obyv.)
- žádné zlepšení v nízkém podílu léčených pacientů – pouze 1/3 !!
- léčba začíná s velkým zpožděním několika let

Složky definic syndromů s kognitivní poruchou

1) kognitivní funkce

a) *kvalita* – porucha kognitivních funkcí: jedné nebo více

b) *kvantita* – větší porucha než je obvyklé v normální populaci

2) soběstačnost = aktivity běžného života (ABŽ)

Kvízová otázka pro posluchače:

mírná kognitivní porucha má aktivity běžného života (ABŽ)

a) mírně porušené (*odpověď odhadem: 40 % posluchačů*)

b) normální (*odpověď odhadem: 30 % posluchačů*)

c) porušené pouze instrumentální (*odpověď odhadem: 5 % posluchačů*)

Současné definice syndromů s kognitivní poruchou

Stárnutí - Mírná kognitivní porucha - Demence

≈ ABC

≈ A ↓ C

↓ ABC

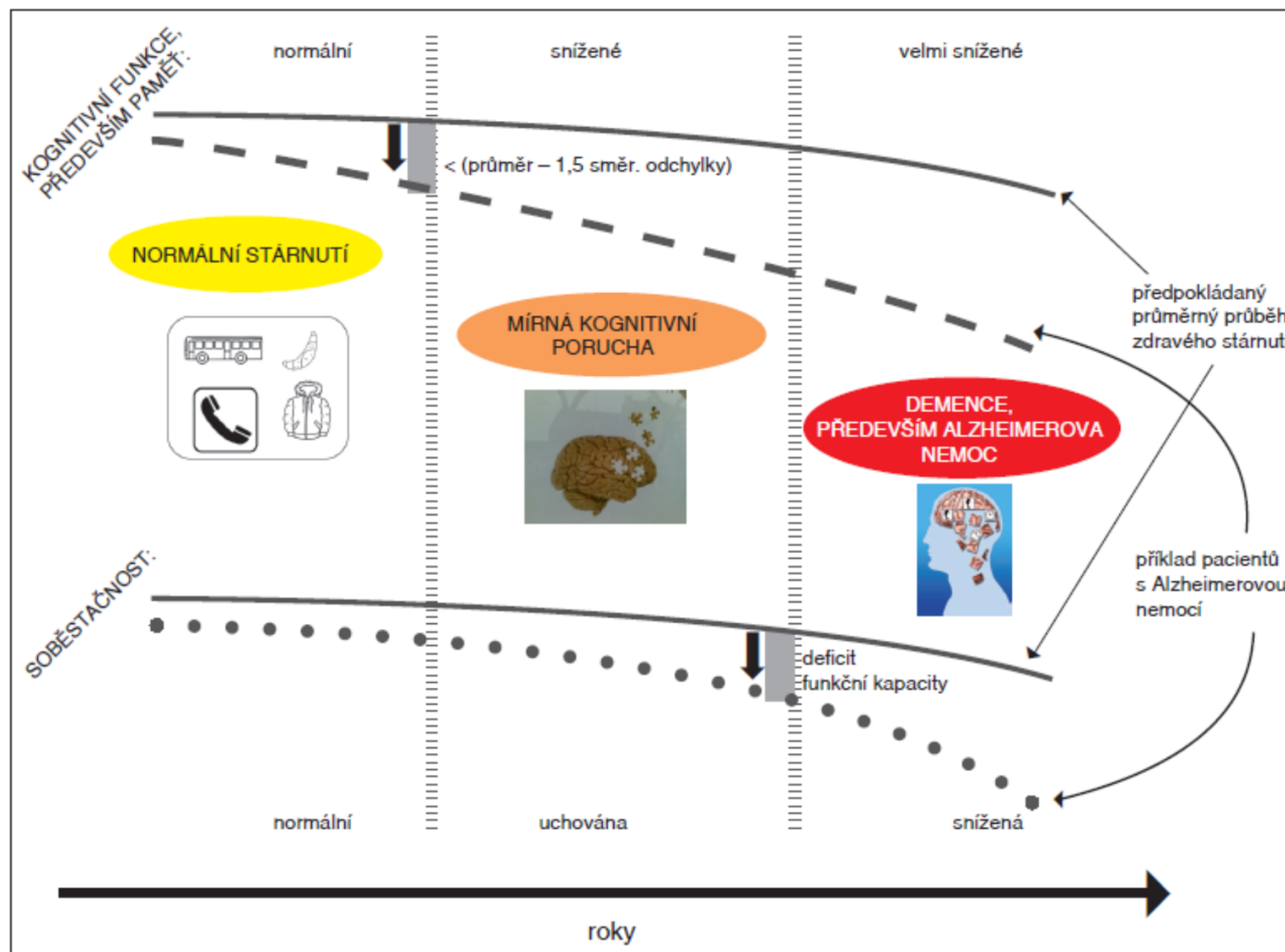
- mírná kognitivní porucha (malá neurokognitivní porucha podle DSM V)

= porucha kognitivních funkcí + uchovaná soběstačnost

- demence (velká neurokognitivní porucha podle DSM V)

= **větší** porucha kognitivních funkcí + **snížená** soběstačnost

Průběh stárnutí do demence

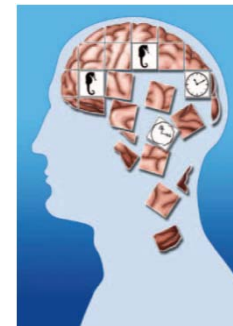

Obrázek 1: Schématické znázornění vztahů mezi normálním stárnutím, mírnou kognitivní poruchou a Alzheimerovou nemocí z hlediska soběstačnosti – aktivit běžného života a z hlediska kognitivních funkcí

- Časná diagnostika podle snadno dostupných klinických ukazatelů:

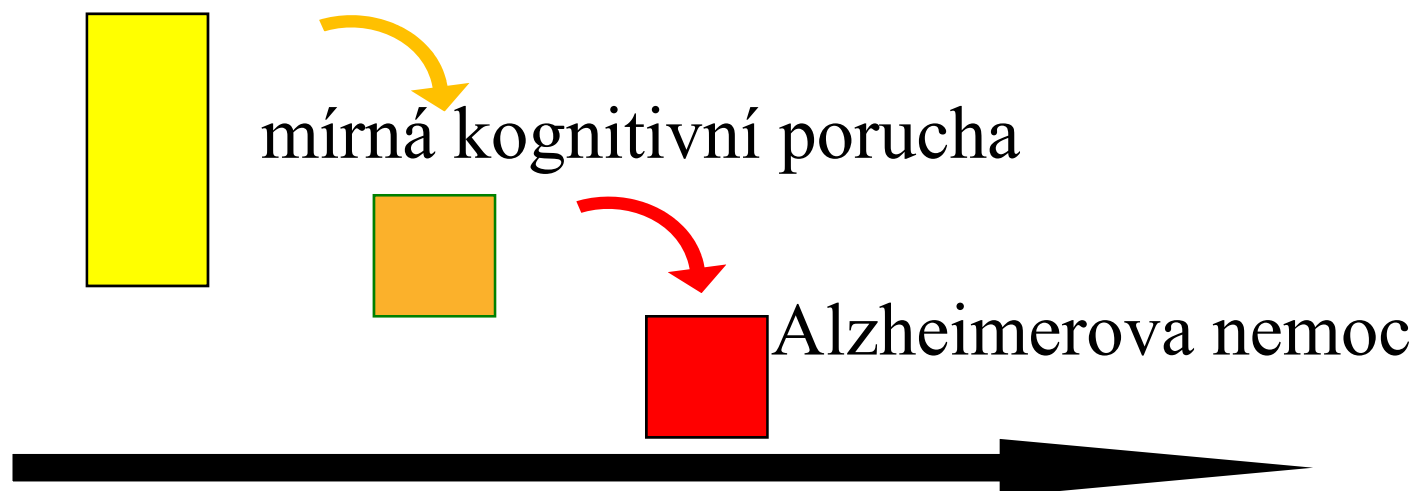
1) podle kognitivních funkcí

2) podle soběstačnosti

Časné kognitivní poruchy

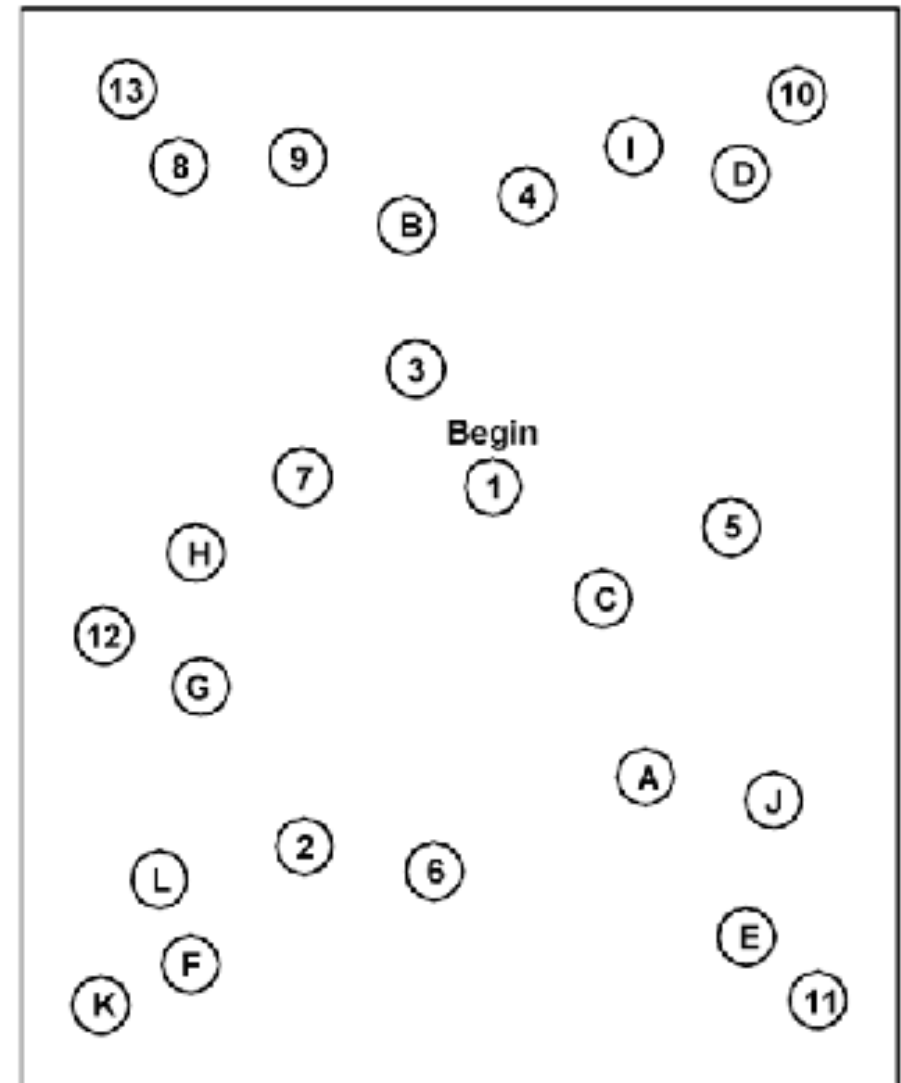
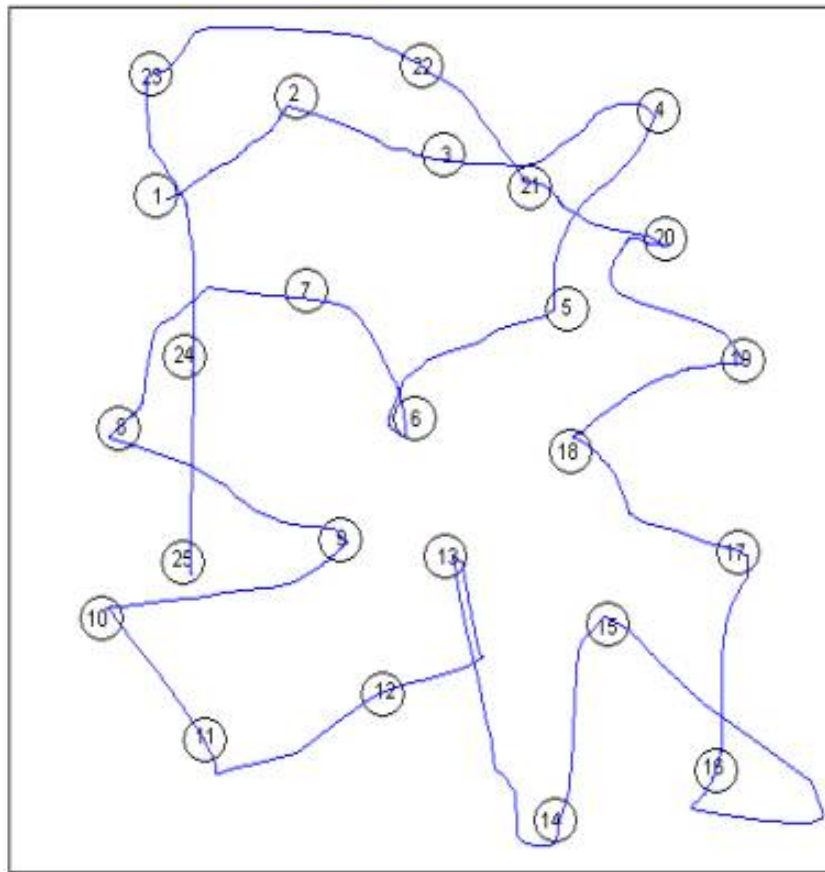
normální stárnutí

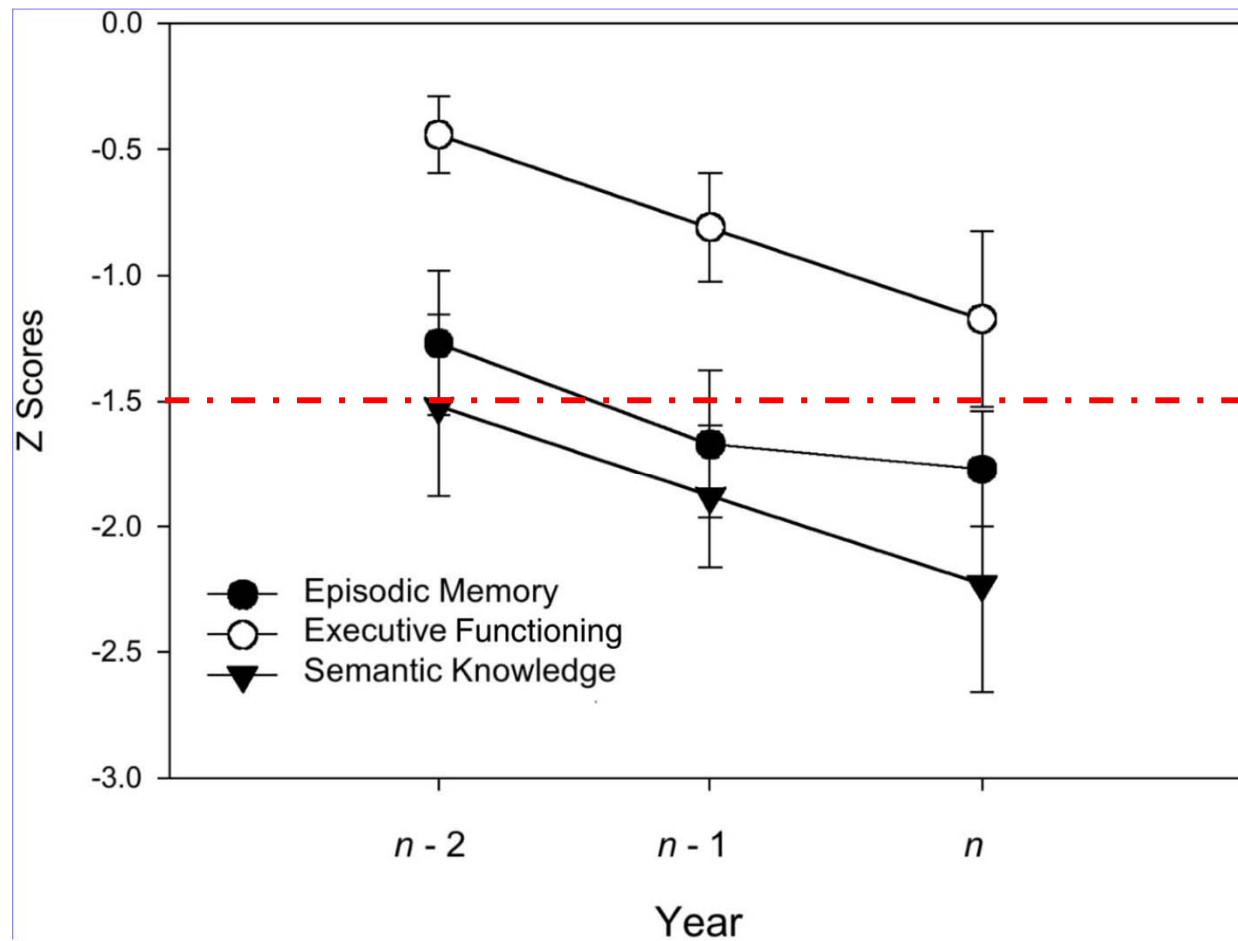
Postižení kognitivních funkcí 1-8 let před nástupem Alzn. nem.:

- epizodická paměť
- sémantická paměť (počet ovocí_zvířat/ 1 minutu)
- slovní paměť – oddálené vybavení (WMS-R)
- exekutivní funkce/psychomotorické tempo (např. test cesty A,B)

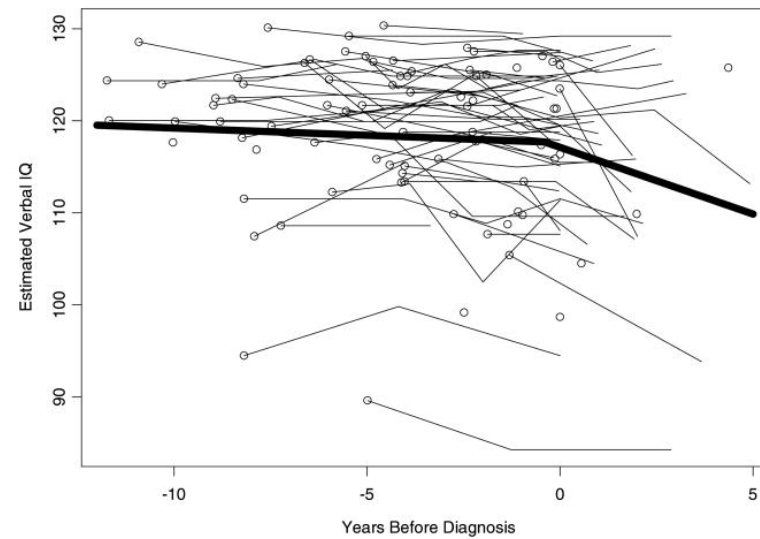
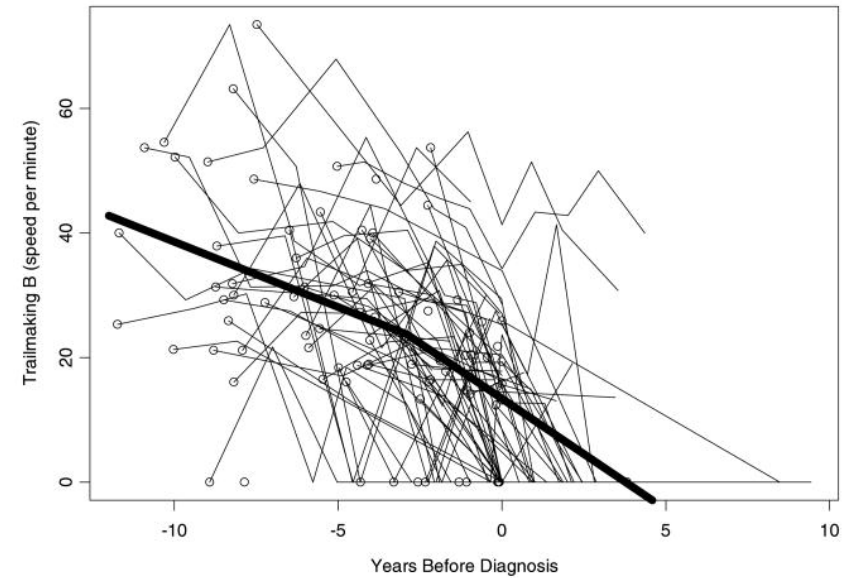
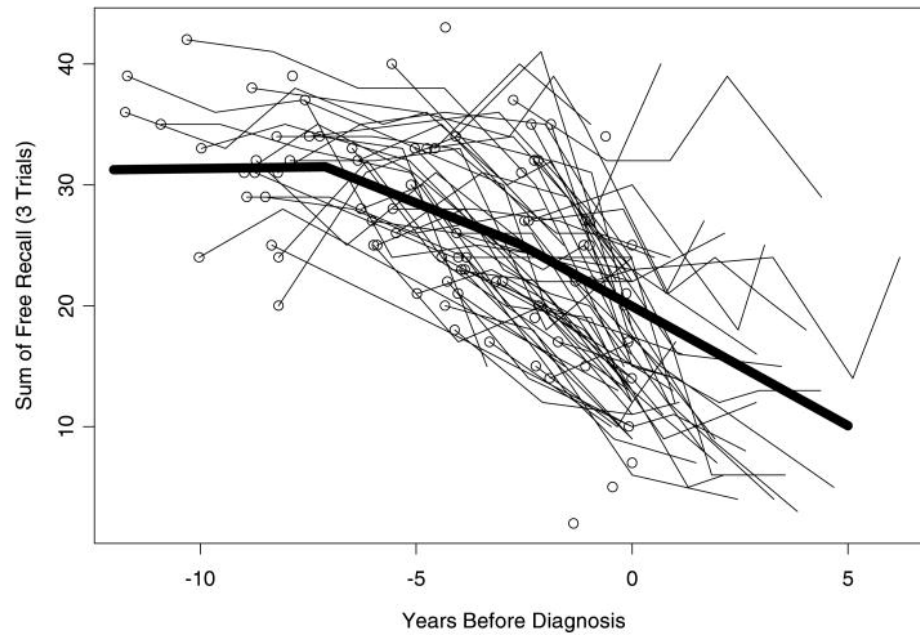
Test cesty A, B

Pokles kognitivních funkcí před Alzheimerovou demencí

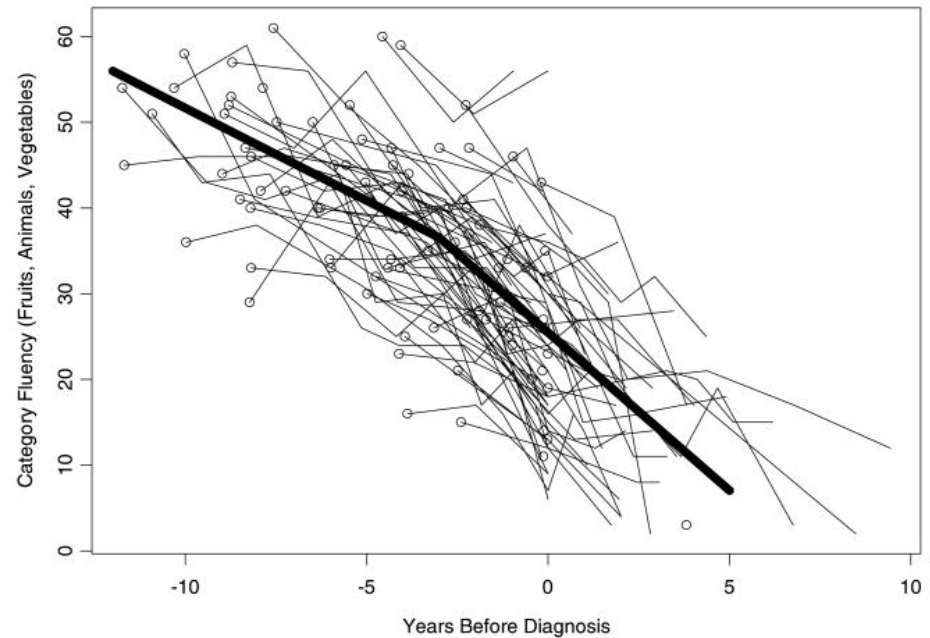
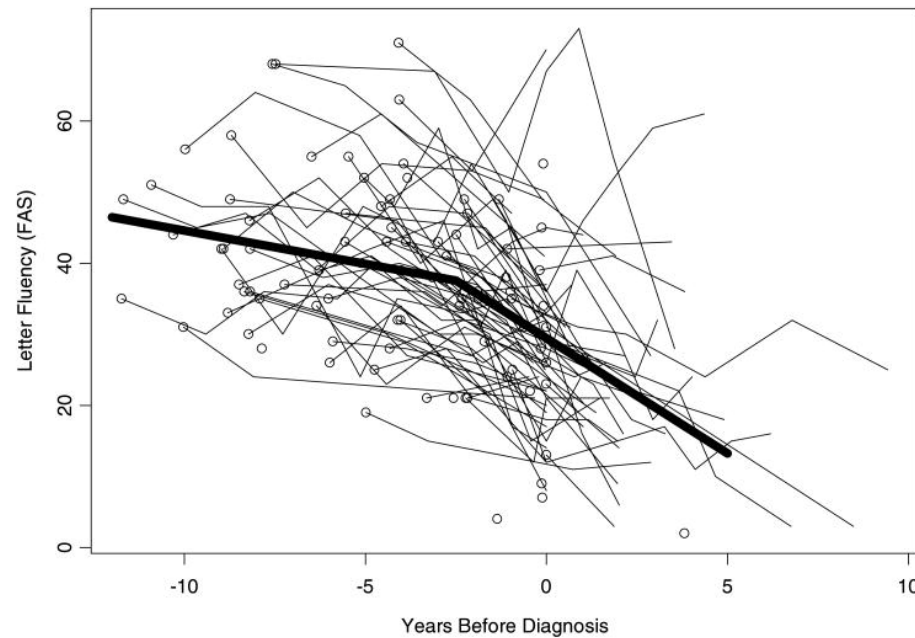
Pokles kognitivních funkcí před Alzheimerovou demencí

Grober E, 2008

Pokles kognitivních funkcí před Alzheimerovou demencí

Testy slovní produkce

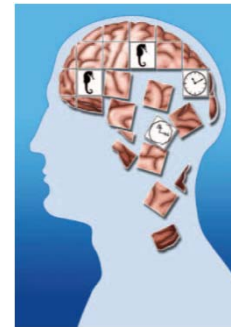
Kognitivní funkce: NOS → MKP → demence / AN

- porucha epizodické paměti předpovídá dobu NOS → MKP
- porucha epizodické paměti a exekutivních funkcí předpovídá dobu MKP → Alzheimerova nemoc (Blacker, 2007)
- NOS → Alzheimerova nemoc po 13 letech:
 - subjektivní stížnost na paměť
 - chyby a opakování u fonémické slovní produkce
 - oddálené vybavení obrazců
 - chyby při učení seznamu slov aj. (Schmid, 2013)

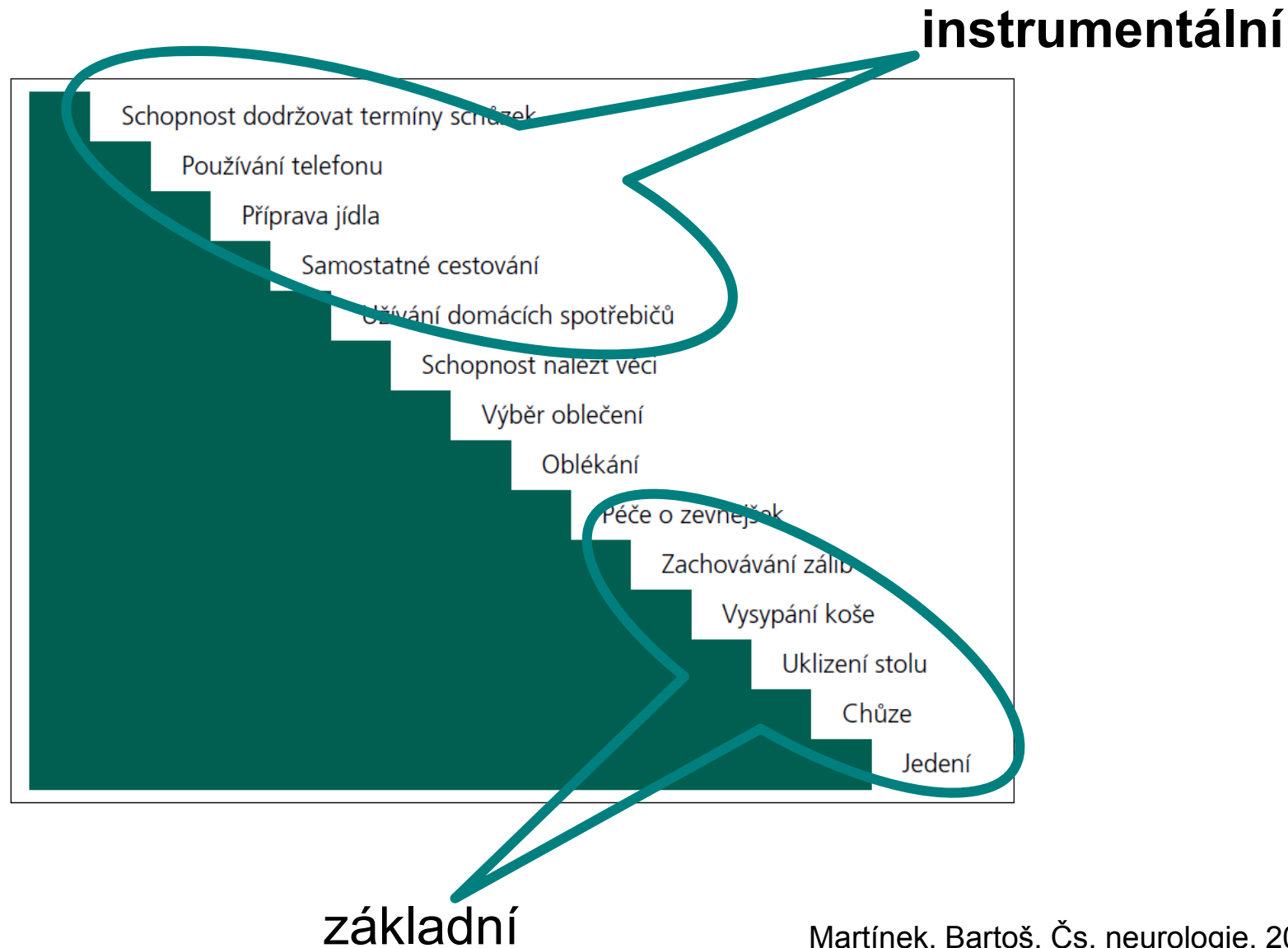
- Časná diagnostika
podle snadno dostupných klinických ukazatelů:

1) podle kognitivních funkcí

2) podle **soběstačnosti**

Soběstačnost = aktivity běžného života (ABŽ)

Definice mírné kognitivní poruchy z pohledu soběstačnosti

- nejednotná
- původní Petersenova kritéria, 1999: neporušena funkční kapacita
- opravená kritéria pracovní skupinou IWG, 2004: zachovány základní ABŽ a **minimální** postižení v **komplexních** instrumentálních funkcích
- nová výzkumná kritéria Alzheimerovy nemoci od pracovní skupiny IWG, 2007: vůbec neřeší soběstačnost, ani mírnou kognitivní poruchu
- MKP při AN podle nových kritérií NIA-AA, 2011: drobné poruchy komplexních činností dříve prováděných (např. placení složenek, nakupování), trvá to déle, chybuje, ale v zásadě soběstačný s minimální pomocí

Opravdu jsou pacienti s MKP soběstační?

Průřezové studie

		Deficity			
Dotazník	Počet osob	Normální senior (NOS)	Mírná kognitivní porucha (MKP)	Demence / Alzheimerova nemoc	Zdroj
IADL-4	1500	5 %	34 %	91 %	Perés, 06
IADL	730	-	66 %	88 %	Hesseberg,13
FAQ	820	9 %	72 %	97 %	Brown, 11
ADCS-MCI-ADL	75	56 bodů	41 bodů	-	Perneczky,06
DAD	306	1 bod	3-4 body	-	Yeh, 11
DAD-6	140	18 bodů	15 bodů	10 bodů	Rotrou, 12

Ne, nejsou.

Soběstačnost: NOS → MKP → demence / AN

- BDS, n=140, (Han, 2011)

MKP....do demence za 1,5 roku: + norm. ABŽ 5 % vs + abnorm. ABŽ 33 %

- IADL-4, n=1500, (Perés, 2006)

MKP..... do demence za 2 roky: + norm. ABŽ 8 % vs + abnorm. ABŽ 31 %

- IADL, n=820/3300, (Luck, 11+12)

MKP..... do demence za 5-6 let: + abnormální instrumentální ABŽ:

vyšší míra konverze

kratší čas

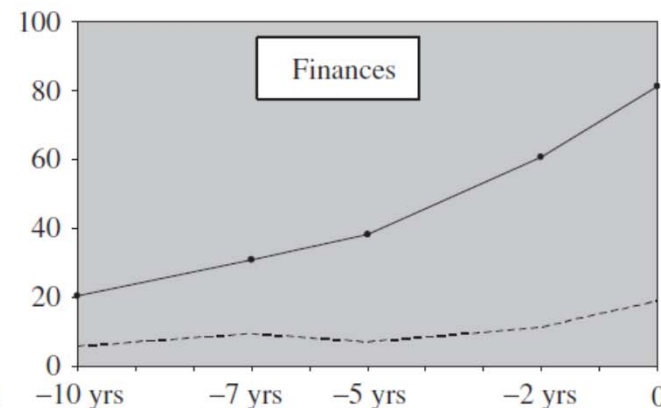
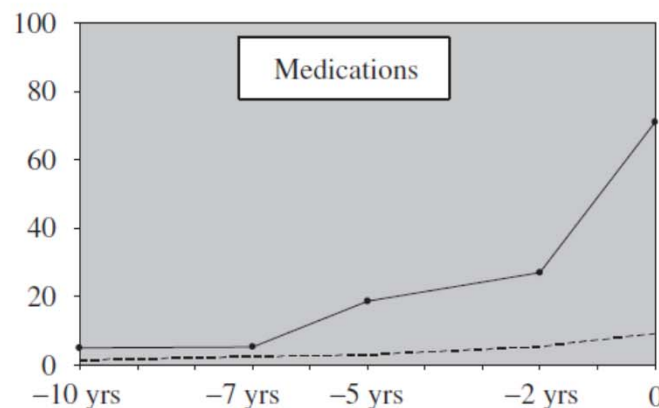
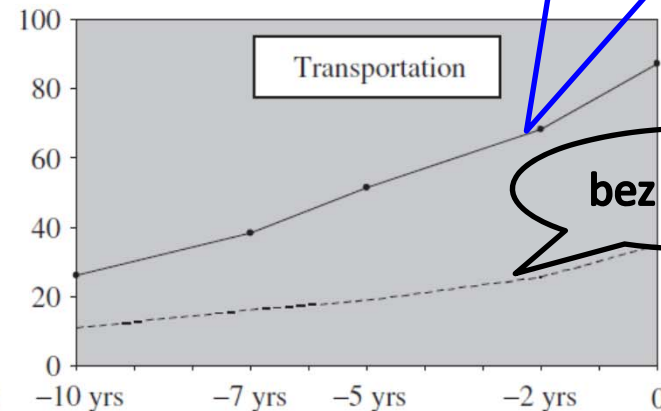
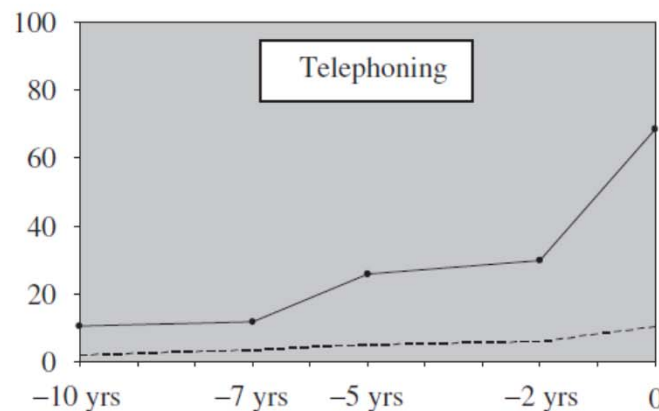
lepší předpovědní hodnota pro budoucí demenci

Soběstačnost: NOS ! → (MKP) → demence / AN

IADL-4, n=990

NOS.. do demence za 10 let – s deficity instrumentálními ABŽ:

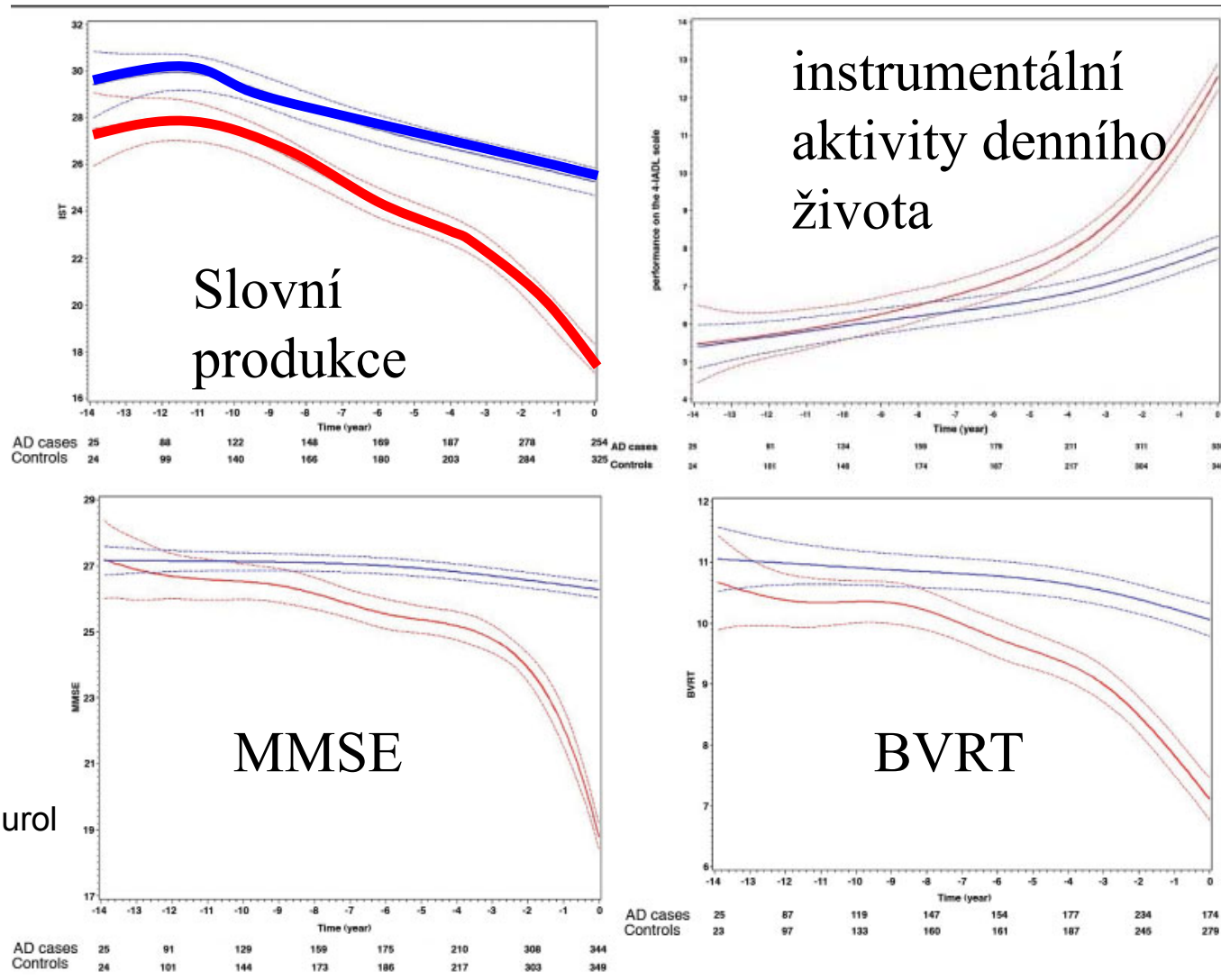
- rozdíl již na začátku
- rychlejší deteriorace

(Perés,08)

Časné změny před Alzheimerovou nemocí

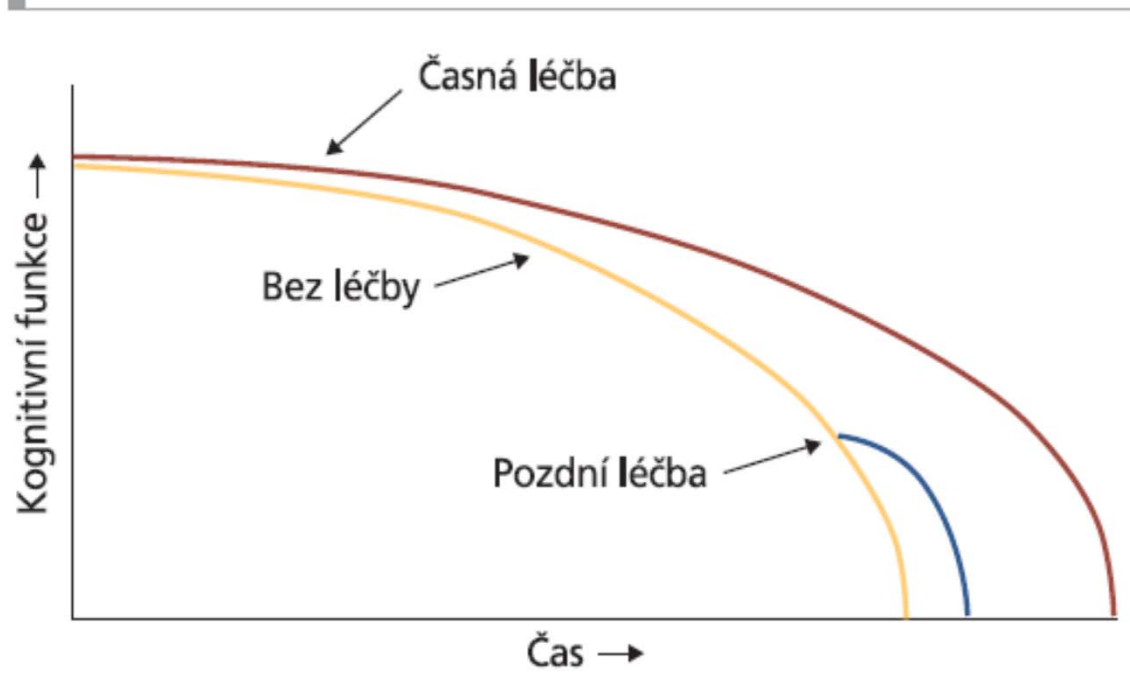
úpadek schopností začíná
již 10-15 let před samotnou demencí

Amieva, Ann Neurol
2009

Časná diagnostika Alzheimerovy nemoci = brzká léčba = největší prospěch pro pacienta

obrázek 1 Odhadovaný účinek časně vs. pozdní
léčby Alzheimerovy nemoci (Podle 13)

Brunovský, 2012

situace v ČR:

přes 50% pacientů je stále diagnostikováno pozdě (ve středním až těžkém stadiu demence)!!

Vyhnálek, Bartoš et al. Diagnostikujeme a léčíme demence správně a včas?
Výsledky průzkumu ve světle nových doporučení. Neurologie pro praxi 2011

Kvízová otázka:

mírná kognitivní porucha má aktivity běžného života (ABŽ)

- a) mírně porušené (*odpověď odhadem: 0 % posluchačů*)
- b) normální (*odpověď odhadem: 0 % posluchačů*)
- c) porušené pouze instrumentální (*odpověď odhadem: 95 % posluchačů*)

Praktické informace

Které krátké kognitivní testy měří klíčové kognitivní funkce?

	Česky	Trvání (min.)	Čas. orient	Hodi ny	Paměť	Exekut. funkce	Řeč	Zrak. prost. funkce	Pozor nost
MMSE	(+)	5-10	+	0	+	0	+	+	+
ACE	++	20-30	+	+	++++	+++	++	++++	++
7MST	++	10	+	+	++	+	+	+	+
MoCA	+	10-15	+	+	++	++++	++	++	++

JAK zjišťovat kognitivní poruchu VČAS?

- kognitivní funkce – pomocí testů (test hodin, MMSE, MOCA, ACE, test slovní produkce atd.)
- soběstačnost – pomocí dotazníků (FAQ, DAD, BADLS)

	Mírná kogn. porucha		Mírná demence	Střední demence	Těžká demence	Velmi těžká demence
MMSE	29	25	23	20	10	0
FAQ-CZ						
DAD-CZ						
BADLS-CZ						

- Ize volně stáhnout na www.pcp.lf3.cuni.cz/adcentrum
(Testy / Dotazníky)

Závěr – poselství sdělení

- 1) poruchy kognitivních funkcí a / nebo soběstačnosti mohou předcházet diagnózu Alzheimerovy **demence** o několik let
- 2) časné kognitivní poruchy: oddálené vybavení, exekutivní funkce, sémantické znalosti
- 3) časné poruchy v soběstačnosti: instrumentální, komplexní činnosti, zejména finance, telefonování, nakupování, užívání léků
- 4) mírná kognitivní porucha + přítomnost poruch instrumentálních ABŽ - ↑ riziko a časnější konverze do demence

Poděkování

- Grant IGA MZ NT 13183:
„Krátké psychometrické metody ke včasné diagnostice Alzheimerovy nemoci u seniorské populace“
- PhDr. Miloslava Raisová, Ph.D.

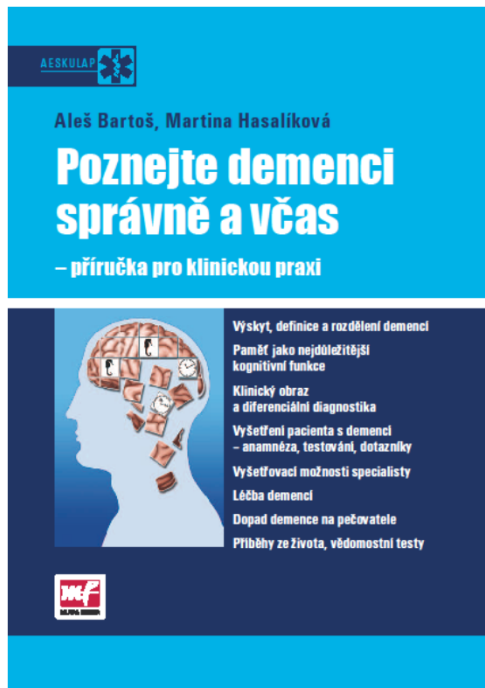

Další zdroje o testech a dotaznících

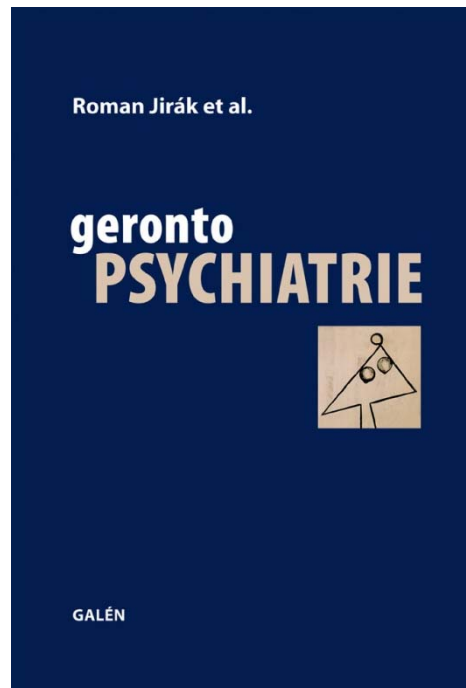
- Rektorová: Screeningové škály pro hodnocení demence, NPP, 2011, Suppl. G
- www.pcp.lf3.cuni.cz/adcentrum:

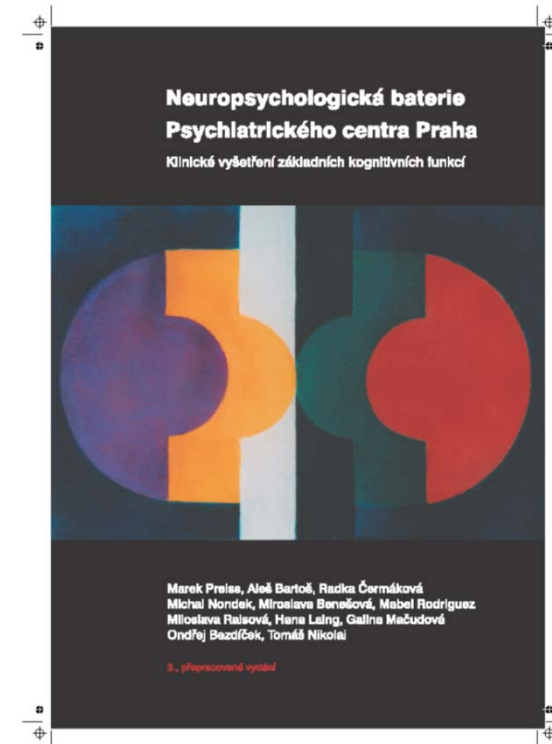
Sekce Dotazníky a testy – k volnému stažení po registraci

2010

2013

2013